

ERGENLERDE DİNDAR BİR KİMLİK İNŞASI

Ergenlerin Kendini Tanıma, Kimlik İnşası Süreçlerinde
Yüksek Değerlerle (Ahlaklı, Etik, Dindar bir Nesil)
Buluşmalarında Sosyal Öğrenme

Dr. Filiz ORHAN

eski
reni
YAYINLARI

EskiYeni Yayınları: 172

ERGENLERDE DİNDAR BİR KİMLİK İNŞASI

Dr. Filiz ORHAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Mayıs 2023

ISBN: 978-625-7673-83-9

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ERGENLERDE DİNDAR BİR KİMLİK İNŞASI

Ergenlerin Kendini Tanıma, Kimlik İnşası Süreçlerinde
Yüksek Değerlerle (Ahlaklı, Etik, Dindar bir Nesil)
Buluşmalarında Sosyal Öğrenme

Dr. Filiz ORHAN

Ankara 2023

Dr. Filiz ORHAN

Bursa doğumludur. 2011 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini bitirdi. 2014 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Sosyolojisi Bilim Dalında “Ergenlerin Dini Kimlik Kazanmalarında Sosyal Öğrenmenin Etkisi” başlıklı teziyle Yüksek Lisansını tamamladı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Sosyolojisi Bilim Dalında “Türkiye’de Kur’an İslamı Arayışları” başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. Bu tez 2022’de Fecr Yayınlarından aynı isimle yayımlandı. Kitap, doktora tezleri arasındaki değerlendirilmede İzmir Türk Ocakları bünyesinde düzenlenen 2022 Prof. Dr. Cemal Sofuoğlu Türk İslam Araştırmaları ödülüne layık görüldü.

Ayrıca Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği ve İşletme lisans derecesi vardır.

Yazarın makale, çeviri ve ulusal&uluslararası kongrelerde sunulmuş çeşitli tebliğleri vardır.

İlgi alanları: Anlambilim, bağlanma, gelişme, dilbilim, kadın, kimlik, Kuran, öğrenme, pragmatik, yorum.

*İki gözüm annem ve babam,
özüm ağabeyim ve
hayat arkadaşım Asım Fatih'e,*

“Ergen, arkadaşının felsefesi üzeredir.”

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ-----	11
KISALTMALAR-----	13
GİRİŞ -----	15
1. Temel Kavramlar-----	17
1.1. Toplumsallaşma-----	17
1.2. Kültür-----	19
1.3. Aile-----	21
1.4. Din-----	23
1.5. Eğitim-----	24

BİRİNCİ BÖLÜM

GELİŞİM VE ÖĞRENME -----	25
1. Gelişim-----	25
1.1. Birincil Güdüler-----	26
1.2. Sosyal Güdüler-----	26
1.2.1. Bağlanma Güdüsü-----	26
1.2.2. Başarı Güdüsü-----	27
2. Gelişim Dönemleri-----	27
2.1. Bebeklik-----	27
2.2. Çocukluk-----	28
2.3. Ergenlik-----	29
2.4. Yetişkinlik-----	30
2.5. Yaşlılık-----	30
3. Öğrenme-----	31

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL ÖĞRENME KURAMI ve DİNİ ALANA UYGULANMASI -----	35
1. Sosyal Öğrenme Kuramı-----	35
2. Sosyalleşme Süreci-----	38
3. Sosyal Etki-----	42
3.1. Uyuma-----	42

3.2. Kabul Etme-----	45
3.3. İtaat-----	45
3.4. Bağlanmanın Kendilik, Tanrılık Algısı, Din ve Maneviyat Üzerindeki Olumlu Etkisi-----	47
3.5. Zengin Sosyal İlişki Ağının Dine Olumlu Etkisi Rol Model-----	48
3.5.1. Çocukluk Döneminde Rol Model Olarak: Anne Baba-----	49
3.5.2. Ergenlik Döneminde Rol Model Olarak: Arkadaşlar-----	52
3.6. Cinsiyete Özgü Rollerin Kazanımında Sosyal Öğrenme-----	53
3.7. Olumlu Davranışın Pekiştirilmesinde Sosyal Öğrenme: Başarı-----	54
3.8. Olumsuz Davranışın Engellenmesinde Sosyal Öğrenme-----	56
3.9. Dinin Öğreniminde Sosyal Öğrenmeden Yararlanılması-----	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERGENLİK DÖNEMİNDE DİNSEL KİMLİĞİN KAZANILMASINDA SOSYAL ÖĞRENMENİN UYGULANMASI -----

1. Kişiliğin Oluşumu ve Ergenlik-----	63
2. Dindarlık ve Kimlik İlişkisi-----	66
3. Ergenin Olumlu Bir Din Algısı Geliştirmesinde Arkadaşlığın Katkısı-----	70
4. Olumlu bir Din Algısı Geliştirmede Benlik Saygısının Katkısı-----	74
5. Öğrenme ve Dini Kimlik İlişkisi-----	75

SONUÇ ve ÖNERİLER -----

1. Sonuç-----	81
2. Öneriler-----	86

KAYNAKÇA-----

DİZİN-----	105
------------	-----

ÖN SÖZ

İslam dini, Müslümanın yaşamı boyunca dünya ve ahiretini anlamlandırmak için ihtiyaç duyacağı kaynağı Kuran'ı Kerim ve onu aktaran peygamberin örnekliliği üzerinden günümüze gelmiştir. Peygamberden sonra ilahi vahyi aktarma misyonunu üstlenen dini temsil kabiliyetine sahip kişilerce sosyal etkileşim içinde bulunulan kişilere aktarılan bu nebevi metot, gelecek nesillere dinin öğretilmesinin etkili bir yolu olarak uygulanmaya gelmiştir. Günümüzde modelleme ile öğrenmenin modern karşılığı olan sosyal öğrenme kuramı da bireyin davranışı sosyal gerçeklik içinde yaşamında etkili rol modeller aracılığıyla öğrendiği saikinden hareket etmektedir. Din öğretiminde de kalıcı bir davranış geliştirme adına çevre ve modellerin önemi konusunda bir bilincin söz konusu oluşu, modern yaklaşımların kavramsallaştırmaları doğrultusunda hareket edilebileceğini göstermektedir.

Bilindiği gibi bireyin Müslüman kimliği benimsemesinde dinin sahih kaynaklara uygun şekilde yaşanıldığı sosyal açıdan zengin bir çevrede yetişmesinin önemi büyüktür. Çevrenin dini yaşantılarıyla örnek olacak rol modellerden oluşması, dinin zihinsel, duygusal gelişimine paralel pratik hayata davranış şeklinde kalıcı ve istenen şekilde yansımaları mümkün olacaktır. Din zihinsel, duygusal ve davranışsal boyutlarıyla bir bütün halinde yaşandığında ancak tam anlamıyla davranışlarda istendik kalıcı değişikliklere neden olabilir.

Bu itibarla kitap yüksek lisans tezinin verilerinden yararlanılarak meydana getirildiğinden başta tez çalışmamda rehberliğini daima hissettiğim danışmanım Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU olmak üzere tezime katkıları hususunda Doç. Dr. Mualla YILDIZ'a teşekkürü bir borç bilirim. Bilhassa bu yaşa gelmemde

sonsuz emekleri olan, manevi değerler doğrultusunda yetişmem konusunda oldukça ihtimam gösteren, her girişimimde beni destekleyen ve en önemlisi da bana sonsuz güvenen çok değerli aileme şükranlarımı sunuyorum.

Dr. Filiz ORHAN
Ankara-2023